ÎNFRÂNGEREA ŞI/SAU CUCERIREA CORPULUI DE NEATINS DIN BASMUL FANTASTIC ROMÂNESC

Defeating and/or conquest untouched body in the Romanian fairy tale

Costel CIOANCĂ[1]

Abstract

Place and significance in the traditional mentality led body, especially in some epic productions at a certain *determinism of being*. Quality double body (*biological* and *spiritual*), allowed to imagine a traditional mentality an epic scheme which they can pose to the daily, the need for *something else*, *non-ephemeral*, *the trans-reality*. Where is the subject brought me into the discussion in this study, in which the hero always tries to close, purpose erotic and marital, a superior being to his human nature, profane, ephemeral. Coveted, sought so feminine beings produce in psychology hero, *by their nature substance*, a certain *re-structuring*, *re-psychological* and *behavioral modeling* which eventually will give *meaning* and *motivation* epic. But *how* and *why* it will get here? *What are* the traditional epic scenarios ahead for final success? *Where are* located, epistemic speaking, such situations? Phenomenologically, all these efforts the hero had only a *social basis* or reflects a (diluted) *scheme mythical* thinking, absolutely necessary for self-fulfillment of the individual person who is the hero?

Keywords: ***Phenomenology of the Body; hermeneutics; Romanian fairy tale; untouched body; imaginary.***

Poetic prezentate, categoriile de fiinţe feminine dintr-o altă lume decât cea a eroului de basm, impresionează, condiţionează şi aproape că "fetişizează" demersurile eroului, care, de cele mai multe ori, pivotează în jurul nevoii de apropiere erotico-maritală faţă de o astfel de fiinţă. Toată bogăţia şi intensitatea epică a basmelor fantastice devine, prin această perpetuă goană după o astfel de fiinţă feminină, o subiectivă experienţă senzorială, afectivă, imaginară care trebuie să obiectivizeze (epic) acţiunile eroului. Hrănind deopotrivă gândirea şi simţirea eroului (şi a auditoriului/consumatorului de basm), aceste râvnite fiinţe feminine, venite din sau descoperite în alte locuri decât spaţiul cotidian al eroului, sunt un cumul de calităţi şi aptitudini non-umane, care le oferă putere şi autonomie, făcându-le irezistibile. Practic, intrând în contact cu o astfel de fiinţă feminină (accidental sau nu), eroul de basm este sortit să intre în sfera de gravitaţie a acestei fiinţe, să încerce o apropiere şi/sau o "ancorare" a acesteia în planul său cotidian. Dar, *cine* sau *ce sunt* aceste fiinţe? Încercasem în alte locuri,[2] să creionez liniile directoare ale acestor categorii de fiinţe feminine "speciale". Sintetic, analiza aplicată, în cele două studii menţionate, acestor categorii de fiinţe feminine, releva faptul că avem de-a face cu *un model ontologic de referinţă* care, graţie *substanţei corporale* şi *valorilor semnificante* ale lucrurilor descoperite şi întâmplărilor trăite de erou în dimensiunea unei astfel de fiinţe feminine, va

[1] PhD, Scientific and cultural coordinator of the Ancient Western Art Museum of the Romanian Academy.

[2] Vezi studiile dedicate unor astfel de fiinţe feminine "speciale" (*Scalda sacră a zânelor* ; *Motivul fecioarei războinice din basmul fantastic românesc* din volumul *Contribuţii la o fenomenologie a* ***corpului*** *din basmul fantastic românesc*, aflat sub tipar), cu amendamentul că, acolo, în acele studii, m-am oprit ceva mai îndelung asupra dimensiunii "iconografice" şi imagologice a acestor de categorii de fiinţe feminine, rămânând ca în acest studiu, să încerc "fenomenologizarea corporală" a acestor categorii…

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

aduce şi va produce, la nivelul epicului de basm, profunde şi ireversibile modificări (psihice şi comportamentale) în destinul acestuia.

Aflat mult timp în căutarea unei astfel de năluci, eroul va fi pus, deodată, în faţa unei realităţi (ontice) căreia, chiar cu minimul de iniţiere oferit de cineva *deja iniţiat*, cu greu poate să îi facă faţă. Căci, dacă această fiinţă ne-muritoare pe care o doreşte (erotico-marital) eroul, *este respectată şi râvnită pentru ceea ce este* (= o fiinţă dintr-o altă lume, diferită de cea a eroului, cu atribute fizice şi psihice deosebite etc.), *prin descoperirea şi expunerea ei, trebuie că ea îşi doreşte să fie respectată, râvnită, admirată* ***şi ca femeie***.[3] În faţa unei fiinţe *altfel* decât el, cu atribute pe care el rar le posedă (= *frumuseţe desăvârşită*; *capacitatea de a se metamorfoza, la nevoie sau la dorinţă, în altceva decât propria-i natură; aptitudini de zbor* etc.), pentru a reuşi în dezideratul erotico-marital propus, eroul nu poate decât să folosească metode "neortodoxe", şi acelea dezvăluite de altcineva (deja iniţiat). În mod firesc, ajuns în apropierea acestei fiinţe semidivine, eroul îşi sporeşte înflăcărarea, dar, îşi epuizează raţiunea, fiind copleşit de atributele teofanice ale subiectului râvnit. Dincolo de situaţiile standard (= când eroul reuşeşte să îşi apropie o fiinţă feminină dintr-o altă lume doar prin *simplul consimţământ al acesteia,* graţie unei *ursiri*, fie *frumuseţii deosebite a eroului*),[4] două sunt modalităţile prin care eroul muritor de basm poate înfrânge sau cuceri ***corpul de neatins***[5] al unei fiinţe ne-muritoare:

1) *furarea veşmintelor*, respectiv

2) *bătaia (fizică) administrată unei asemenea fiinţe feminine.*

Furarea veşmintelor

"*Îmbrăcămintea, mai ales cea intim legată de corp, este prezentă în vrăji, în rituri de sacrificii, în ceremonialuri populare. Simbolismul concret al fiecărei piese din îmbrăcămintea oamenilor se precizează şi prin sistemul de tabuuri şi datini legate de confecţionarea sau purtarea lor în cadrul funcţiei lor ceremoniale*".[6] Cu siguranţă, în întreaga istorie a civilizaţiei umane, rolul şi/sau semnificaţia *simbolică* a veşmintelor a surclasat funcţia *protectoare*. Cu o destul de bogată literatură dedicată eminamente acestui subiect,[7] exemplele pot fi nenumărate, dar: ●prin deosebita importanţă acordată; ●prin ritualizarea şi păstrarea (= *ne-degradarea*) *funcţiei simbolice* a unor veşminte în cadrul unor comunităţi şi, nu în ultimul rând, ●prin *legătura simbolică* pe care acestea o au cu hainele din basmele româneşti, merită amintite câteva categorii de astfel de veşminte "speciale". Pornind de la menţiunile mitologice clasice şi raportându-mă la

[3] Ne-o demonstrează, fără nici un dubiu, acel moment al *re-întoarcerii* unei astfel de *zâne* **în lumea ei** după recuperarea atributelor divine, aceasta lăsând eroului, totuşi, o şansă infimă de *re-găsire*/*re-cuperare* prin menţionarea locului ei de rezidenţă, *situat totdeauna în lumea ei*!, unde acesta o poate afla…

[4] **Haşdeu 2000**: 59; **Oprişan 2005**: I, 62, 244-245; II, 7, 21-22, 48-49; **Şerb 1967**: I, 50-51; II, 166-167 etc.

[5] Proiecţie a unei (generale) dorinţe imaginare, ***corpul de neatins*** poate fi definit, la nivelul basmului fantastic românesc, ca *un* ***principiu vital*** *care determină, menţine şi/sau condiţionează o* ***limită*** *a realităţii ontologice (trans)corporale care, prin încărcătura ludică (= corpusul de trăiri emoţional-afective induse eroului) şi dimensiunea cognitivă (= obligatoria iniţiere a eroului pentru a înţelege şi surmonta* ***separaţia*** *dintre sine şi ceea ce râvneşte), va obiectiva, epistemic, toate demersurile şi acţiunile ulterioare ale eroului de basm, întru apropierea şi/sau încatenarea unei astfel de fiinţe feminine speciale*.

[6] **Evseev 1994**: 80.

[7] Din care trebuie amintite, prin amploarea demersului ştiinţific, studiile coordonate sau semnate **Barnes, Eicher 1992; Cordwell, Schwarz 1979; Tarlo 1996; Welters 1999** etc.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

situaţiile specifice întâlnite în antologiile de basme citate, am încercat o (scurtă) împărţire a *rolului jucat de veşminte* la nivelul epicului tradiţional de basm, după cum urmează:

- ***parte/obiect într-un cult,***[8] neomiţând "*greutatea" simbolică pe care acestea o presupun sau o deţin;*[9]
- ***alegorie a unui eveniment special***:[10]

Din categoria *hainelor alegorice* folosite *în anumite momente*, sunt de amintit, la nivelul basmului fantastic românesc, omniprezentele *haine alegoric-ceremoniale,* furate sau primite de erou de la un *personaj iniţiat*, uneori cu un simbolism evident (eroul în lupta cu balaurul sau alte fiinţe teriomorfe, poartă *haine cu luna în spate, soarele pe piept şi doi luceferi pe umeri*, apoi – *hainele de aramă, argint, aur* pe care le îmbracă succesiv pentru apropierea şi împlinirea dezideratului);[11]

- ***obiect al asumării unei condiţii spirituale noi***:[12]

---

[8] *[…] Să faci* ***haine sfinte*** *fratelui tău Aaron, pentru cinste şi podoabă. Vorbeşte cu toţi cei cu inima înţeleaptă, pe care i-am umplut cu un duh de pricepere,* ***să facă veşmintele lui Aaron, ca să fie sfinţit şi să-mi împlinească slujba de preot****.; […] Să ţeşi turban de in subţire; să faci un turban de in subţire şi să faci un brâu lucrat la gherghef. Fiilor lui Aaron să le faci tunici, să le faci brâie şi să le faci scufii, spre cinste şi podoabă.* ***Să îmbraci cu ele pe fratele tău Aaron şi pe fiii săi împreună cu el. Să-i ungi, să-i consacri, să-i sfinţeşti şi-mi vor sluji ca preoţi.*** (**Exodul** 28, 2-3, 39-41); *[…] Şi Moise a luat din untdelemnul pentru ungere şi din sângele de pe altar; a stropit cu el pe Aaron şi* ***veşmintele*** *lui, pe fiii lui Aaron şi* ***veşmintele*** *lor;* ***şi a sfinţit astfel pe Aaron şi veşmintele lui, pe fii lui Aaron şi veşmintele lor*** *împreună cu el*. (**Leviticul** 8, 30).

[9] *[…]****Veşmintele sfinte ale lui Aaron vor fi după el ale fiilor lui, care le vor pune când vor fi unşi şi când vor fi consacraţi în ele. Vor fi purtate timp de şapte zile de acela din fiii lui care îi va urma şi care va intra în cortul întâlnirii ca să servească în sfântul locaş***. (**Exodul** 29, 29-30).

[10] *[…]Şi robii aceia au ieşit la răspântii, au strâns pe toţi pe care i-au găsit, şi buni, şi răi, şi sala ospăţului de nuntă s-a umplut de oaspeţi. Împăratul a intrat să-şi vadă oaspeţii* ***şi iată acolo un om care nu era îmbrăcat cu haină de nuntă.*** *"****Prietene, a zis el, cum ai intrat aici fără să ai haină de nuntă?".*** *Omul acela a amuţit. Atunci împăratul a zis slujitorilor săi: "Legaţi-i mâinile şi picioarele şi luaţi-l şi aruncaţi-l în întunericul de afară! Acolo va fi plânsul şi scrâşnirea dinţilor. Căci mulţi sunt chemaţi, dar puţini sunt aleşi".* (**Matei** 22, 10-14); *[…]Atunci ostaşii guvernatorului au adus pe Iisus în pretoriu şi au adunat toată cohorta în jurul lui.* ***L-au dezbrăcat de hainele lui şi l-au îmbrăcat cu o haină stacojie****. Au împletit o cunună de spini, pe care i-au pus-o pe cap, şi i-au pus o trestie în mâna dreaptă. Apoi îngenuncheau înaintea lui, îşi băteau joc de el şi ziceau: "Plecăciune, împăratul iudeilor!"Şi scuipau asupra lui şi luau trestia şi-l băteau peste cap.* ***După ce l-au batjocorit, l-au dezbrăcat de haina stacojie, l-au îmbrăcat cu hainele lui şi l-au dus să-l răstignească***. (**Matei** 27, 27-31); *[…]După scaldă se face îmbrăcarea mortului;* ***nu este voie să-i dea din hainele în care a zăcut pentru că "începe o viaţă nouă".*** *Mortul trebuie să fie îmbrăcat cu hainele cele mai noi – dacă nu are îi cumpără - să treacă în lumea cealălaltă cu ce are mai bun.* (**Bernea 1998**: 28).

[11] *[…]Făt-Frumos, văzându-se iară singur, chemă calul şi voind să se veselească şi dânsul,* ***îmbrăcă hainele: cu soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în umeri,*** *îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă calul şi-l încură prin grădină.* (**Ispirescu 1988**: I, 140-141; vezi şi **Boer et alii 1975:** 101-102).

[12] *[…]Pe aceşti doisprezece i-a trimis Iisus, după ce le-a poruncit, spunând: "Să nu mergeţi pe calea păgânilor şi să nu intraţi în vreo cetate a samaritenilor; ci să mergeţi mai degrabă la oile pierdute ale lui Israel. Şi pe drum predicaţi şi să ziceţi"Împărăţia cerurilor s-a apropiat!". Vindecaţi pe bolnavi, înviaţi pe morţi, curăţiţi pe leproşi, alungaţi demonii. Fără plată aţi primit, fără plată să daţi. Să nu luaţi nici aur, nici argint, nici aramă în brâiele voastre, nici traistă pentru drum,* ***nici două haine****, nici încălţăminte, nici toiag; căci vrednic este lucrătorul de hrana lui".* (**Matei** 10, 5-10; **Marcu** 6, 7-9); *[…]M-am întors să văd glasul care-mi vorbea. Şi când m-am întors am văzut şapte sfeşnice de aur şi în mijlocul sfeşnicelor pe cineva care semăna cu Fiul Omului,* ***îmbrăcat cu o haină lungă până la picioare*** *şi încins la piept cu un brâu de aur.* (**Apocalipsa după Ioan** 1, 12-13); *[…]O fo` demult o fată frumoasă care s-o rătăcit pân pădure ş-o apucat-o noaptea. Amu ié nu o pus să să culce, numa fo` tăt umblat, da` ea găsî cărarea care duce cătră sat. Într-on timp o zinit on om îmbrăcat tăt în negru şi i-o spus să margă după iel că i-a arăta drumu. Da` iel o dus-o într-o casă de ptiatră ş-acolo o grăit oarece neînţâlăs, că i-o luat minţâle ş-o înştimbat-o la obraz, de n-o mai sămănat cu ié.* ***Apoi i-o luat hainile şi i-o dat drumu pân pădure,*** *da` ié nu s-o mai putut întoarce-n sat ş-o rămas să umble numa pân păduri. Şi cui o întâlneşte numa rău îi îmblă, că nu-l lasă din mână sănătos: îi suge sufletu, îl ştimbă la faţă ori îl omoară. Ş-aşé s-o născut Fata Pădurii.* (**Făt 2003**: 684).

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

Aici, la acest moment al *asumării unei condiţii spirituale noi* (fie că este vorba de *rituri de purificare a veşmintelor* unui străin, *rituri de agregare*, *rituri de iniţiere*, *de luare în posesie* sau *de* trecere),[13] şi în strânsă legătură fenomenologică cu modalitatea prin care eroul basmului românesc încearcă să îşi apropie erotico-marital o fiinţă feminină, trebuie amintit *ritul de căsătorie* pe care A. van Gennep îl analizează pe larg,[14] rit dublat (atât în situaţiile citate de autor, cât şi în majoritatea basmelor *în care eroul înfrânge sau cucereşte o fiinţă feminină dintr-o altă dimensiune prin furarea veşmintelor*), de un *rit de separare* (→ *oferirea altor haine* decât cele cu care a fost furată), multe aspecte interesante despre acest rit de separare oferindu-ne unele studii "aplicate".[15]

În majoritatea basmelor româneşti, această *asumare a unei noi condiţii spirituale* (după o greşeală sau încălcarea unei interdicţii), se face prin **îmbrăcarea şi uzarea a trei rânduri** de *haine de fier* în călătoria de re-găsire, re-cuperarea a celui râvnit/pierdut /sortit.[16]

● ***hainele trans-ontologice****- pe care eroul le solicită tatălui întru îndeplinirea deziderатului* (= haine primite de tatăl eroului de la cineva iniţiat sau căpătate de acesta în urma unor experienţe/iniţieri, *fără aceste haine ale tatălui eroul neputându-şi îndeplini sarcina*);[17] *- care anulează orice separaţie ontologică* (= haine care îi permit eroului ca, prin simpla îmbrăcare, *să se metamorfozeze în tot ceea ce îşi doreşte, redevenind întreg*);[18] *- care încearcă să anuleze principiul vital al eroului (motivul Herakles-Nessus* = haine dăruite eroului de cineva apropiat acestuia – tatăl invidios, mama vitregă etc., *pentru a anula/ a-şi însuşi reuşita finală a acestuia*).[19]

---

[13] **Gennep 1998**: 35 şi următ., 37-38, 81-82, 99, 103-105, 144.

[14] **Ibidem**: 112-119.

[15] Vezi, spre exemplu, **Barber 1993**.

[16] *[...]Fiul de împărat, auzind acest blestem, stătu, şi după cce se gândi mult timp la rodiile aurite, se aprinse în el dorinţa de a le vedea şi de a le avea; deci se duse la tată-său şi îi zise:* ***-Tată, să-mi faci trei rânduri de haine de fier, căci am să fac o călătorie mare.*** *Şi toată silinţa ce puse împăratul a opri pe fiul său de la aceasta, fu în zadar. Dacă văzu şi văzu că nu-l poate opri, porunci numaidecât şi i şi se făcu hainele; după ce le luă, fiul împăratului încălecă şi plecă.* (**Ispirescu 1988**: I, 337).

[17] *[...]Şi înţepenindu-şi picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă şi calul îi zise:* ***-Ca să ajungi la dorinţa ta, trebuie să ceri de la tată-tău*** *paloşul, suliţa, arcul,tolba cu săgeţile* ***şi hainele ce le purta el când era flăcău****; iar pe mine să mă îngrijeşti cu însuţi mâna ta şase săptămâni şi orzul să mi-l dai fiert în lapte.* (**Ispirescu 1988**: I, 9). Astfel de situaţii sunt foarte des întâlnite în basmele româneşti : **Chivu 1988**: 258; **Marian 1986**: 260; **Nijloveanu 1982**: 37; **Oprişan 2005**: I, 191; II, 213, 299; III, 65; **Pop-Reteganul 1986**: 98-99; **Vasiliu 1958**: 239 etc.

[18] *[...]Ei au dormit iar Ţugulea a rămas pază la cai. Dac-a rămas pază la cai, la furat şî pă el somnu. Când l-a furat somnu, a venit trei păsări, ş-a spus aşa: -Cine-i ăsta? -`Ce: -`I Ţugulea. –Aoleo! `Ce, ăla, `ce, care i-a furat Zgripţuroaica, `ce, vinili de la picioare? –Da. `Ce, da` cealantă ce spune? –Dacă i le-a furat nu poa` să le ia.* ***Avem să-i lăsăm cămaşa asta lui, şî când s-o trezi, să dă de trei ori peste cap şî să duce la zgripţuroaică şî să face ce vrea el – muscă…, şî intră-n odaie şi ia vinili şi le pune la picioare.*** *Aşa au făcut. Au zburat păsările şi când s-a trezit Ţugulea,* ***a luat cămaşa, s-a dat de trei ori peste cap şi s-a dus la zgripţuroaică.*** *Şi-n odaia din fund era vinili într-o cutie.* (**Oprişan 2005**: III, 85).

[19] *[...]****După ce o fură*** (pe Chira Chiralina – n.m. C.C.), ***mama vântului de iarnă va să trimită un călugăr bătrân cu nişte cămăşi mai subţiri decât pânza de paiangen. Doamna Chiralina va cumpăra una din ele şi cum se îmbracă cu dânsa, deloc cade pe patul morţii şi dacă ar şti cineva să o ude cu lapte de turturică, ea nu moare****. Cine aude şi va spune cuiva ce spusei eu, să să facă piatră tot de sus până jos! […]Iar Afir rămase şi el tot la curtea împărătească şi fu prietenul cel mai din scurt al lui Dafir.* ***Şi iată că veni odată la curtea împărătească un călugăr bătrân, bătrân şi aduse haine de vânzare. Şi erau hainele mai subţiri ca pânza de paiangen şi frumoase, că-ţi fugeau ochii de pe ele. Şi Doamna Chiralina cumpără o cămaşă ca acelea, dar cum o îmbrăcă căzu la pat şi să beteji de moarte****. Atunci Afir la miezul nopţii când nu era nime la patul ei, intră mereuţ la ea şi o stropi cu lapte de turturică pe când ea aţâpise şi deloc i-a trecut, ca şi cum iai cu mâna.* (**Cătană 1984**: 67-68); *[...]-Mama băiatuluide-mpărat a murit ş-are mamă vitregă. S-a căsătorit ta-so cu alta.*

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

Mizând totdeauna pe surprinderea acestor fiinţe ne-muritoare, pentru înfrângerea şi/sau cucerirea *corpului de neatins* al acestora, eroul este învăţat invariabil acelaşi lucru: *să îi răpească zânei atributele divine* (fără de care aceste fiinţe feminine dintr-o altă lume nu mai au nici o putere: *[…]Într-o zi, tatăl băiatului ducându-se în podul grajdului găsi pe zeiţă învelită într-un cearşaf. El îi zise că, dacă voieşte să-i dea hainele, i le dă cu condiţia să ia pe fiul său de bărbat. Zeiţa primi,* ***căci toată puterea sa îi sta în haine, şi fără ele nu putea să zboare***.).[20]

Că este vorba de ●***văl,***[21] ●***cămaşă*** sau ***rochie,***[22] ●***aripi*** [23] sau de ●***haine*** **la modul generic,**[24] acest ***furt al veşmintelor*** are, la nivelul basmului românesc, conotaţii complet diferite de cele antice. De exemplu, într-un text antic clasic (*Măgarul de aur*) despre raporturile trupului carnal cu cel spiritual, raport văzut prin prisma radiografiei morale aplicate societăţii contemporane, Lucius Apuleius scria la un moment dat şi despre ***furtul de veşminte*** din băile publice, ***văzut ca un act blamabil***: *[…]Abia se aşezaseră, când iată că sosesc alţi indivizi, cu mult mai numeroşi, pe care, fără nici o şovăire, i-ai fi socotit tot tâlhari, căci şi ei aduceau o bogată pradă: monede de aur şi de argint, veselă de argint, stofe de mătase ţesute cu fie de aur. […]-Voi, însă, pe cât se pare, sunteţi hoţi cumpătaţi şi vă mulţumiţi cu mici furtişaguri de sclavi strecurându-vă cu teamă prin băile publice sau prin odăiţele vreunor bătrâne, spre a şterpeli numai vechituri care nu valorează nici un ban!.***[25]** De altfel, într-o notă de subsol dedicată acestui subiect, traducătorul şi autorul notelor de la suscitata ediţie a *Măgarului de aur*, I. Teodorescu, scria: ”*Furtul veşmintelor din băile publice, palestre sau săli de ospeţe, frecvent amintit de autorii antici, era aspru pedepsit prin lege şi stârnea dispreţul tâlharilor de profesie*”.[26]

Mama asta vitregă i-aşteaptă cu trei cămăşi otrăvite. Când le-o lua pă ei, are să moară câte trei. *Cine va fi dăştept şi mi-a auzi cuvintele mele şi dacă le spune la altu, să să facă stană de piatră până la brâu.* (**Oprişan 2005**: I, 310); *[…]A aşteptat el cât a aşteptat, pă la doişpe noaptea aude glasu la trei fete. –Ăăă! Ce tineri frumoşi! Aşa tineri frumoşi ş-aşa fată frumoasă pă une-am ublat, pă toată valea, n-am văzut! Şî pân toată partea! Dar acuma am văzut şî eu fată frumoasă! Adevărat că-i fată nascută dân piatră! Piatra a născut-o! Şi el frumos! Da` fiin-că-s frumoşi, acu să moară otrăviţi dân mâna lu` taică-su, a lui, dân mâna lu tata lui să moară otrăviţi! Şi să-i trimeaţă un coş – cum să zice, un paner din ălea mari -, cu mâncare şî să fie otrăvită toată mâncarea! Cum le-o va lua şi cum o mânca, să fie otrăviţi şî să moară pă loc!* ***Dacă nu va muri dân coşu ăsta de mâncare, să-i trimeaţă un costum dă ginere cu totu şi cu totu frumos, şî cum l-o lua pă el să fie otrăvit, să moară! Iar ei să-i trimeaţă un costum dă mireasă. Cum l-o lua pă ea, cum să moară, să fie otrăvit!*** (**Oprişan 2005**: II, 80).

[20] **Fundescu 2010**: 215.

[21] *[…]Atunci uriaşul îi răspunse: -Dragul tatii, să te duci la cutare apă, acolo se scaldă Zânele şi Ielele şi numai după acelea pot să fie după cum doreşti tu. Dar când se scaldă, ele lasă păioarele pe mal şi intră în apă. Dar dacă te vei duce, să te apropii cu binişorul de mal în minutul când ele vor fi în apă, să iei o păioară. Însă când vei pleca, ele au să simtă şi au să înceapă a te goni şi a striga, spunându-ţi că stăpâna păioarei este chioară, urâtă, şchioapă, gheboasă, şi în sfârşit fel de fel de vorbe, dar tu să nu te uiţi deloc înapoi, căci de te vei uita, îţi va da o palmă şi îţi va lua păioara* **(Nişcov 1996**: 216).

[22] *[…]Văzând ele apa atât de limpede, făcură sfat întreolaltă să se scalde. Scăldându-se, s-au dus ele la al doilea iaz, unde era apa roşie ca sângele. Cea mijlocie zise: -Când am fi ca apa asta de roşii, tare bine ar fi. Atunci le zise cea mică: -Dacă ne-am scălda, am fi aşa de roşii. Şi scăldându-se, au şi fost ca apa. De aicea s-au scăldat ele în iazul cu lapte. Feciorul urişului însă le-a pândit până s-au aruncat, şi îndată apucă el cămeşa celei mai oacheşă. Zâna după dânsul, zicându-i: -Soţ mi-ai fost, soţ îmi vei fi, însă cum de nu ţi-i milă de mine, de mă leşi goală să-mi ardă soarele pielea. Aruncă-ţi ochii înapoi şi-mi dă cămeşa. Când mi-a cătat feciorul înapoi, i-a dat zâna o palmă şi s-a cam mai dus.***Marian 1986**: 303. Tot cămaşă sau rochie fură eroul şi în alte basme - vezi **Oprişan 2006**: V, 143; **Sevastos 1990**: II, 59 etc.

[23] **Pop-Reteganul 1986**: 225.

[24] **Bârlea 1966**: I, 481. Idem, la **Nijloveanu 1982**: 93; **Oprişan 2005**: III, 333 etc.

[25] **Apuleius 1968:** 84-85.

[26] **Ibidem,** nota 1.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

La polul opus, pentru *înfrângerea* sau *cucerirea trupului de neatins*, sunt şi basme în care eroul **nu** fură hainele acesteia, ci dimpotrivă, ***o ademeneşte cu haine ne-speciale*** (cumpărate din târg!), care îi permit a fura această fiinţă feminină atât de râvnită: *[…]Ia el de la împăratul patru mii de galbeni,* ***încalecă pe cal şi se duce la târg. Şi ce-a cumpărat? O legătură de bujănchiţe****: o cămeşă, o rochie, un tulpan, un clopot, un papuc, o mănuşă şi-o oglindă. Şi-ntr-un durăt ajunge la ostrovul mării, unde zgâtia de fată pusese pe gânduri şi pe Sfântul Soare. Da ea, şi-n colo şi-ncoace, şi la deal şi la vale, n-o mai ţinea locul! Ţugui băietul priponeşte bine calul în codru, lasă legătura sub malul ostrovului şi se pune la pândă. Da ea dezleagă legătura, ia cămeşa, se-mbracă şi uitându-se în oglindă, vede că-i şăde bine. Se-mbracă cu tulpanul şi vede că-i şăde bine. Se-ncalţă cu colţunul, da vâră amândouă picioarele odată, şi vede că-i şăde bine. Se-calţă cu papucul, da vâră tot amândouă picioarele odată, şi vede că-i şăde bine. Vâră amândouă mânile în mănuşa ceea, şi vede că-i şăde bine. Până amu-s toate bune. Când să să scoale de jos – tufă? Să mai frăsuie, se mai învârteşte, se mai cârneşte – nu-i chip, s-a-ncurcat rău în slăbăciune! Se-nvârte pe loc, ca scatiul prins în laţ. Amu-i amu, Ţugui băiete! O înşfacă frumuşel, şi la drum, să te duci, duluţă, la palaturile împărăteşti.*[27]

Uneori, ***furarea veşmintelor*** este nu pentru înfrângerea sau cucerirea *trupului de neatins*, ci pentru *recuperarea* acestuia, în urma unei călătorii iniţiatice înspre tărâmul acesteia[28] sau, pur şi simplu, pentru "uzul propriu" al eroului (dar tot la sugestia cuiva iniţiat!), hainele fiind de asemenea alegorice, pe cele trei rânduri de haine furate de la zâne fiind figurate "*câmpul cu florile*", "*cerul cu stelele*", "*soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în umeri*".[29] Aspect semnificativ de remarcat: ***furarea veşmintelor*** este făcută *din prima încercare,*[30] *din a doua încercare,*[31] *din a treia încercare.*[32]

Dar, *ce sunt* sau *ce anume conţin, ipso facto*, aceste veşminte pe care eroul încearcă să le fure pentru a-şi apropia o fiinţă feminină dintr-o altă dimensiune, care, *altfel*, nu ar consimţi la o astfel de uniune erotico-maritală? Cum despre veşminte s-a spus că "*sunt un fel de "sinecdocă" a persoanei, orice acţiune asupra veşmintelor fiind percepută ca un act asupra fiinţei purtătorului*"**[33]**, este de înţeles (în planul fenomenologic al *corpului de înfrânt, de cucerit* de către eroul de basm), de unde această "obsesie" a anulării *integrităţii divine* a personajului feminin "vânat", prin furarea *atributelor divine* (= *hainele* lăsate de acestea pe mal în timpul scaldei). *Neposedate* (încă), dar *posedabile*, *nefecundate* (încă), dar *fecundabile*, aceste fiinţe feminine care îl fac pe eroul de basm să pună sub semnul întrebării *natura divină* a acestor fiinţe (prin simpla dorinţă erotico-maritală manifestată faţă de acestea…), devin "accesibile" acestuia prin *dezvăluirea secretului*. În acest sens, relevant este un pasaj din basmul *Ginerele împăratului*

---

[27] **Furtună 1973**: 42.
[28] **Oprişan 2006**: V, 228.
[29] *[…]Calul adesea venea pe la domnul său, şi într-o zi îi zise să bage bine de seamă, cum că în una din case zânele aveau o baie, că acea baie, la câţiva ani, într-o zi hotărâtă, curge aur, şi cine se scaldă întâi, aceluia i se face părul de aur.* ***Îi mai spuse să vază că într-unul din tronurile casei, zânele aveau o legătură cu trei rânduri de haine, pe care le păstrau cu îngrijire.*** **(Ispirescu 1988**: I, 137).
[30] **Marian 1986**: 81; **Oprişan 2006**: V, 143; **Pop-Reteganul 1986**: 224-225; **Vasiliu 1958**: 215-217.
[31] **Marian 1986**: 303-304.
[32] **Bârlea 1976**: 183-184; **Haşdeu 2000**: 57; **Nijloveanu 1982**: 93-95; **Nişcov 1996**: 216-217; **Oprişan 2005**: I, 124-127; **Şăineanu 1978**: 223-224.
[33] **Evseev 1994**: 80.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

Roşu (colecţia S. Fl. Marian), basm în care se menţionează în mod explicit **caracterul aparte** pe care îl au hainele acestor fiinţe feminine dintr-o altă lume, venite să se scalde într-un iaz din lumea profană a eroului: *[…]Feciorul, cum a ascultat aceste cuvinte, se întoarse îndărăpt fără să zică vrun cuvânt. A doua zi se duse iară cu oile şi caprele moşneagului până aproape de iaz şi după ce ajunse acolo, se ascunse după o tufă şi, când au venit zânele să se scalde, el ţup de după tufă şi haţ cămăşile în mână şi la fugă, neicule. Zânele, văzând acestea, ieşiră ca fripte din apă şi se luară cu fuga după dânsul, însă el tot fugea şi iar fugea, şi iar fugea şi nu voia să steie nici un pic pe loc deşi zânele îl chemau şi-l strigau să steie, şi se rugau şi-i juruiau orişice numai să le deie cămeşile înapoi. El nu voia nici să le asculte, da decum să le întoarcă cămeşile, ci mergea tot înainte. Ce să facă acuma zânele? Ce să înceapă?* ***Toată puterea lor sta în cămeşi şi cămeşile erau la fecior şi feciorul nici n-avea grija lor.*** *Cum să-şi ieie cămeşile de la dânsul? Se rugară cât se rugară, în zădar însă, că feciorul nu voia nicidecum să le asculte, el se făcea că nici nu le aude, deşi le auzea destul de bine cum se vaieră şi se tânguiesc de ţi să rumpea inima.*[34]

În mod invariabil, după *furarea atributelor divine*, aceste fiinţe feminine dintr-o altă lume sunt obligate, ba mai mult, *constrânse* să se căsătorească cu eroii: *[…]- Du-te, Ioane, şi pândeşte când se scaldă, ia cămaşa celei mari şi fugi şi îndărăt să nu te uiţi, că-ţi dă o palmă şi-ţi cămaşa; şi tocmai aşa s-a şi întâmplat. Tot astfel s-a întâmplat şi cu cea mijlocie.* ***Când pe cea mică a şi luat-o în căsătorie şi cămaşa care a luat-o, nu i-a mai dat-o, ci a pus-o în ladă, căci de i-o da, zâna zbura şi tânăru rămânea fără ea.***[35]

Da, farmecele lor trupeşti pot deveni "un bun" al eroului, chiar în ciuda ne-situării eroului muritor aproape de situaţia (spiritual-materială) a acestei nemuritoare fiinţe feminine râvnite: condiţia *sine qua non* este **respectarea unei interdicţii stipulate de cineva *deja iniţiat*** (aceea de a se uita în urmă, după furarea *atributelor divine* ale acestei fiinţe feminine râvnite). Dublate, evident, de **înlocuirea acestor haine furate cu alte veşminte, ordinare, *fără conţinut ontic***. Căci, fără veşmintele proprii (= cele care dădeau/asigurau *consistenţa invizibilă* a *corpului râvnit*), *zânele* nu doar că devin *vulnerabile, "accesibile*" (erotico-marital) eroului, dar, cumva, de-structurează şi imaginea eroului asupra *corpului de neatins* de dinainte. Practic, lipsite de atributul care le făcea invulnerabile, inaccesibile (= *hainele lor*), *sentimentul de reuşită* al eroului se va construi, de acum încolo, în jurul unei *forme vizibile, cucerite*, nu în jurul *conţinutului de dinainte* (= *zânele de pândit, hainele de furat*).

Că această *anulare a identităţii divine* prin *furarea atributelor specifice acestei stări,* este una *posibilă şi/sau temporară;* că această uniune maritală este invariabil *împotriva voinţei* (prime a) *zânei*, ne-o demonstrează, fără putinţă de tagădă, grija aparte pe care eroul o manifestă faţă de aceste atribute divine furate: *[…]****Parsion însă era om cuminte, el ştia că de va pune mâna pe aripi, atât o mai vede****; deci se puse şi cusu aripile în pieptar, nime să nu ştie de ele. Ea bine ştia că unde sunt, dar nu se putea apropia să le descoasă, că el îşi grijea pieptarul ca ochii.*[36]

Dar: limitat de această (efemeră) reuşită, înşelat de "familiaritatea" *conţinutului* cucerit (= *zâna* care îi devine soţie, chiar constrânsă…), eroul va omite *esenţa naturii*

[34] **Marian 1986**: 81.
[35] **Haşdeu 2000:** 57. Aceeaşi situaţie avem şi la **Marian 1986:** 303; **Nijloveanu 1982:** 94-95; **Nişcov 1996:** 217; **Oprişan 2005:** I, 126; **Pop-Reteganu 1986:** 225.
[36] **Pop-Reteganu 1986**: 225.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

acesteia (= **nevoia de apropiere nu prin furt, ci prin *amplă iniţiere***, prin călătorie dificilă, solicitantă, re-găsirea însemnând, de fapt*, adevărata înfrângere/cucerire a corpului de neatins*), şi în pofida voinţei proprii, eroul va pierde ceea ce (încă nu) înfrânsese, încă nu câştigase.

Este ceea ce eu am numit *pierderea temporară a corpului de neatins* şi despre care voi vorbi imediat.

Bătaia fizică aplicată unor fiinţe feminine dintr-o altă lume/dimensiune

Fără a fi prea numeroase, avem câteva basme fantastice în care disjuncţia binelui şi răului este făcută, pentru *înfrângerea şi/sau cucerirea* unui *trup de neatins*, printr-o ***bătaie fizică* aplicată acelei fiinţe feminine râvnite de erou**.[37] Aflat într-o mare încurcătură, incapabil de reuşită pe calea înfruntării directe (aceste fecioare având arme magice care pot decima, la comanda, armate întregi), eroul acestor basme trebuie să recurgă la o *violenţă fecundă* pentru a reuşi să înfrângă şi să cucerească o fiinţă feminină dintr-o altă lume. Sfătuit de cineva deja iniţiat[38] cum să procedeze pentru a înfrânge şi cuceri erotico-marital o astfel de fiinţă feminină teribilă,[39] eroul va trebui să acţioneze hotărât, să se situeze dincolo de orice sensibilitate şi corporalitate (feminină) care l-ar fi putut distrage de la dezideratul său: *[…]Lighean pentru că suferi aceasta, ca niciodată în viaţa sa, începu astfel: -Ei, ce vrei? Eşti tu vrednic să iei pe stăpâna mea de nevastă? Voinicul răspunse: -Să mă înveţi tu, Ligheane. – Stăpâna mea e rea şi nu voieşte să te ia, deci mâine pe la ziua jumătate să te duci să tai salcia din mijlocul curţii, s-o faci mai mulţi pari de doi stânjeni şi să intri în casă la ea, căci atunci după baie doarme. Coadele ei sunt de nouă moşii, care atârnă jos. Să te duci lângă ea, să baţi parii în puţul în care se îmbăiază şi să o legi de parii puţului, iar una de furca patului;* ***după aceea să iei maiul şi să-i dai de trei ori, cât îi putea, în cap cu el; apoi să năvăleşti la ea a da mereu****. Ea o să zică: "Nu mai da, dezleagă-mă, că te iau de bărbat!".* ***Şi tu să nu te opreşti*** *până n-o zice: "Să n-am parte de Lighean al meu de nu te-oi lua de bărbat!". Atunci s-o laşi, că nu-şi mai întoarce cuvântul. El aşa făcu şi ea fu a lui.*[40]

Nu este de neglijat un alt aspect extrem de important: în mod repetat, eroul este sfătuit de cel care îi deconspiră modul în care poate înfrânge şi/sau cuceri o astfel de fiinţă ne-pământeană, să o bată pe aceasta cu *propriul ei paloş* şi să ia, în timpul sau imediat după aplicarea bătăii, *un jurământ scris* din partea acesteia: *[…]Cân` să duce atuncea băiatu `cesta, Petrică, la moşu, şi-i spune: -E, acu`intră, tată, la ia! Bagă dă samă: ia paloşu iei dă sus că ia numai cu paloşu să bate şi bate-o, bate-o, bate-o – zâce – până cân` ţ-o da ia jurământ pă negrii iei dân cap că nu mai face ce-a făcut, că ia te face stană dă piatră, şi te ia. –Bine. aşa a făcut. A luat-o la bătaie. Bate-o,*

[37] **Haşdeu 2000**: 71; **Nijloveanu 1982**: 197, 295-296, 421, 543-544; **Oprişan 2006**: V, 213-214; **Robea 1986**: 97-98, 105, 114, 116-117.

[38] *Lighian*, calul *Ilenei Cosânzeana* (**Haşdeu 2000**: 71); *calul eroului, Dumnezeu, un slujitor porcar al acestei fiinţe feminine, o fostă slugă* (**Nijloveanu 1982**: 197, 295-296, 421, 543-544); *o fostă slugă* (**Oprişan 2006**: V, 213-214); *calul eroului* (**Robea 1986**: 97-98, 105, 114, 116-117).

[39] Relevante sunt, pentru dimensiunea lor războinică, chiar numele (uneori masculine!) purtate de aceste fiinţe feminine: *Ileana Cosânzeana* (**Haşdeu 2000**: 71; **Oprişan 2006**: V, 213-214); *Voinicu Vânăt; Băzăiteri din boazu mărilor, din coadele florilor; Fata Sprâncenată; Negru Vodă* (**Nijloveanu 1982**: 197, 295-296, 421, 543-544); *Rotunjioara* (**Robea 1986**: 97-98, 105, 114, 116-117)…

[40] **Haşdeu 2000**: 71.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

bate-o: -Să fiu, să mă dau cu negrii mei, cu porumbeii, cu… -Nimic. Dă-te cu ochii. S-a dat şi cu ochii. I-a dat drumu.[41] Uneori, pe lângă "*negrii iei dân cap"*, această fiinţă feminină trebuie să se jure "*pă ochii iei dân cap şi pă calu iei dân grajd, pă Bălan*"[42] sau "*pă sângele tău şi pe calu tău*".[43]

Vorbind despre o "existenţă compozită" a acestor fiinţe feminine dintr-o altă lume/dimensiune decât a eroului, constituindu-se într-o adevărată ***limită*** extremă a acestei *bătăi fizice* aplicate unei fiinţe feminine pentru a şi-o apropia erotico-marital, exemplul oferit de *Basmu cu Florin şi Rotunjioara* din colecţia M.M. Robea, este sugestiv. Cuprinzând, *imbroglio,* un fel de "mecanism de auto-conservare" (regenerare?!), acest basm ne vorbeşte despre *trans-carnalul* nu atât ca *modalitate*, cât drept *expresie a valorizării* acestuia, manifestarea în act a acesteia obligându-mă să citez *in extenso*: *[…]Auzind acestea spuse iară fata, iar se-ndreaptă către el, să vie să cază asupra lui în pat să-l facă mii şi fărâme. Văzând aşa ceva el, se scoală el şi-o ia la bice, cu biciu de foc care i-l dăruise calu.* ***Şi dă-i şi ia-o la bice. Pe un`e îi dădea cu biciu ardea marmura aia după ea, care era ea prefăcută-n marmoră de sticlă sau de ciment, de ce era. Văzând Florin că n-are de gând să se prefacă în nici un fel, o-nteţeşte mai tare-n bice şi-o ia şi mai tare la bice. Şi din ce-i da, din ce cădea după ea, pân` a căzut toate bucăţelele după ea, d-a ajuns-o focu la os. Cân` a văzut ea aşa – s-a văzut înteţită şi de usturimea focului ce ardea pe ea şi pe carnea ei şi pe oasele ei, s-a prefăcut într-o babă bătrână de noăzeci şi noă de ani, fără nici un dinte în gură, îmbrăcată-n negru, şi cocoşată, şi gârbovită, şi urâtă. Văzând Florin acestea, se puse iară-n pat, aproape să-şi piarză firea, să-şi piarză cumpătu****. Dar odată îşi aminteşte de cele spuse de cal şi de fată.* ***Se scoală iarăşi în sus şi iarăşi ia la bice pe biata bătrânică. Ş-atât o bate pe biata bătrână, ş-atât o bate pân` i-a ars toată carnea şi-a căzut toată carnea. Şi-a rămas oasile. Şi-n oase tot dădea cu biciu. Şi-ardea şi osu! S-a văzut baba-nteţită-n bice, şi, arzând-o focu la măduva osului, s-a dat peste cap de trei ori şi s-a făcut într-o fată mândră şi frumoasă****. Atunci a grăit: -Ooo, Florine, dragă, iartă-mă, că de az` înainte nu voi mai face nimic! Văzând aşa Florin, îi mai trage încă vro zece-doăsprezece bice, ca nu cumva să-şi piarză cumpătu şi să-şi piarză legământu dintre ei doi.*[44]

Asemenea celeilalte metode de a înfrânge şi/sau cuceri un corp feminin dintr-o altă lume decât a sa (= *furarea atributelor divine*), şi ***bătaia fizică*** aplicată unor asemenea fiinţe nu face decât să reliefeze şi să sublinieze, o dată în plus, **raportul nepotrivit dintre aceste fiinţe.** *Causa sui*, prin folosirea unor astfel de metode de apropiere a unei fiinţe de altă natură spirituală, imaginarul tradiţional al acestor basme recunoşte implicit **limitele** relaţiei dintre *sacrul* şi *profanul* implicate. Nu se poate vorbi în nici un caz de o *completare*, cu atât mai puţin de o *armonie*!, între aceste dimensiuni. Totuşi: alter(n)ând perfecţiunea (cu imperfecţiunea), imaginarul tradiţional a gândit un mod (funciar) prin care să neutralizeze limitele acestor dimensiuni, felul în care acestea să fie compatibilizate. Este momentul numit de mine *pierderea temporară a corpului de neatins*. Recte: momentul în care generatorul

[41] **Nijloveanu 1982**: 295-296. **Ibidem**, 421.
[42] **Nijloveanu 1982**: 544.
[43] **Oprişan 2006**: V, 213-214.
[44] **Robea 1986**: 97-98.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

şi/sau naratorul de basm poate remania epicul prin necesitatea întreprinderii unei călătorii (iniţiatice) a eroului întru recuperarea fiinţei divine pierdute.

Pierderea temporară a *corpului de neatins*

Tocmai pentru corecta receptare şi înţelegere a întregului demers pe care îl desfăşoară eroul basmului românesc spre a-şi putea apropia erotico-marital o fiinţă *altfel decât el*, trebuia să aduc în discuţie şi ceea ce am numit *pierderea temporară a acestui corp de neatins*, aproape imediat după *înfrângerea şi/sau cucerirea lui*. Corpul râvnit al *zânei*, obiect de inexorabilă atracţie pentru erou, presupune (pentru *înfrângerea şi/sau cucerirea* acestuia), o serie de (pre)iniţieri şi de atitudini, reacţii şi acţiuni specifice *mitului* (= *expectaţia, timpul optim de acţiune, furarea atributelor divine*). Tot astfel, *pierderea temporară a acestui corp de neatins* va însemna, pentru eroul basmului românesc, *o altă iniţiere* (ultimă şi majoră!). *Călătoria într-o altă lume/dimensiune* pentru regăsirea şi recuperarea acestei fiinţe, la nivel hermeneutic înseamnă foarte mult: după *înfrângerea şi/sau cucerirea corpului de neatins*, după *pierderea temporară a acestuia*, regăsirea şi recuperarea acestuia nu înseamnă atât *restaurarea firescului*, cât *(re)concilierea contrariilor*. Cum această restaurare a firescului, această (re)conciliere a contrariilor (= eroul merge, din lumea sa într-o altă lume, să îşi caute soţia "câştigată" prin *furarea atributelor divine ale acesteia*, uneori şi copilul pe care aceasta îl are cu eroul…), presupune şi *pierderea temporară a soţiei*, este absolut obligatoriu de tratat. Dacă încatenarea, "câştigarea" acestei fiinţe feminine se face prin *furarea atributelor divine*, această *pierdere temporară* se realizează tot prin intermediul acestor atribute divine, recuperate de către zână printr-un şiretlic.

După *înfrângerea şi/sau cucerirea corpului de neatins* (= *furarea hainelor*), fiinţa ne-pământeană râvnită de eroul de basm suferă un anume "regres spiritual", manifestat psihologic prin neostoita încercare de a-şi recupera aceste atribute divine furate de erou. Trăgându-şi substanţa (psiho-fizică) dintr-o lume/dimensiune lipsită de *corporalitate*, ***zâna încearcă să trăiască în noua dimensiune materială*,** luând cunoştinţă *de* şi *despre* aceasta: starea *corpului real, ne-material* îi este afectată, întreţine relaţii sexuale cu soţul, rămânând însărcinată etc. Totuşi, este evident că *noua realitate* (*corporală*) este *altceva* decât realitatea propriei lumi, că *nu se poate separa* sau *disocia de trupul ne-carnal de dinaintea furării atributelor divine,* exemplu elocvent fiind un basm din colecţia S. Fl. Marian.[45]

Ca atare, prizonieră a unei alte lumi (eroul îşi aproprie o astfel de fiinţă mereu printr-un rapt, printr-o constrângere!), *o lume fără densitatea ontică a propriei lumi,* fiinţa aceasta feminină va încerca să îşi recupereze atributele divine şi să se reîntoarcă în propria-i lume. Ceea ce va şi reuşi în cele din urmă, graţie unor tertipuri, unor şiretlicuri psihologice. Reducţionist, două sunt constantele care marchează *ireversibilul* acestei *pierderi temporare* a fiinţei feminine câşigate greu de eroul basmului românesc:

[45] *[…]Hei! hei! atunci să mi-o fi văzut pe zâna mea, nu i se atingeau picioarele de pământ şi tot de ce, de ce mi se ridica mai sus, până la o înălţime de unde vorbi către soţul său astfel: -Soţul meu! soţ mi-ai fost, soţ mi-i fi**, însă eu nu pot să stau cu tine pe aceste locuri necurate**, ci dacă voieşti să trăieşti cu mine, să mă cauţi peste nouă mări şi nouă ţări, unde creşte în vârful ierbii mărgăritar, şi s-a făcut nevăzută*. (**Marian 1986**: 305).

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

1) Tertipurile, şiretlicurile la care recurge zâna pentru a-şi recupera atributele divine furate de erou, ***vizează exclusiv terţe persoane***, **niciodată (direct) eroul**: *[…]**Când aude lumea, să pune pă unchiaş**: -Moşule, socri mari, dă-i ţoa'li să vedem şi noi minunea-asta, că uite frumuseţea cum joacă şi să laudă c-are să joace, ca io cu basmur'li astea. Încântă pă unchiaş şi-i dă ţoa'li şi să-mbracă. –Ei, lume bună, acuma să vedeţ' jocuri ce-am să trag! Să suui un pas, să sui doi, să sui trei, să sui nouă şi zb-r-r-r. Şi-a luat drumu-n sus. Acuma strigă ia: -Ionele, Ionele, acu am venit ieu după tine, acu să vii şi tu după mine în cetatea din aier dacă m-oi mai găsi. Şi să sparge nunta.*[46]

2) Aceste recuperări ale atributelor divine au un fundament ludic (*cântec* sau *joc*) din partea zânei: *[…]Scoate ta-său un costum dă haine, să duce ş-o-mbracă, să dă joc cu zâna, îl sărută pă ta-său: -E! ieş' socru -'ce. Uite, m-a-nşelat fi-tău! Am veni' după iel. –Bine, tată! Să v-ajute Dumnezău! Că să facem o nuntă mare; să facem nuntă, să chem. Toate neamur'li şi toată suflarea dimprejur. Făcu o adunare mare dă lume acolo.* ***Juca feluri şi feluri dă lume. Să prinsă şi ia. Ia juca cu trei paşi în sus. Lumea să dăsprindea ca să să uite să vază minunea, ce om ie care să joace-n aier. Da' ia ce zice de colo: - Ce vă uitaţ' , lume bună, la mine cum joc? Să vedeţ' dumneavoastră - 'ce -cân' mi-o da socrî-mieu ţoa'li mele! Să vedeţ' jocuri ce-am să trag!***[47]

Imperceptibile, schimbările psihologice pe care le sugerează *zâna*, au mereu rezultatul scontat. Succesiune ductilă de insinuări şi acţiuni/fapte, acţiunea ludică a *zânei* (cântec şi/sau joc) mizează mereu nu atât pe *efectul terapeutic* al acestor acţiuni (ca în mitul lui *Orfeu*), cât pe *dezechilibrarea (psihologică) a celorlalţi*, eroul fiind efectiv *obligat să se supună*[48] sau, mai rar, *neparticipând direct la acest "şantaj*" psihologic.[49]

Densitatea imagologică a acestor elemente epice (înfrângerea şi/sau cucerirea unui trup de neatins prin *furarea atributelor divine*, respectiv *pierderea temporară a acestuia*), este subliniată, în mod ireductibil, de modalitatea şi sensul acţiunilor întreprinse de această fiinţă ne-pământeană pentru a reveni în lumea-i proprie. Aducând în prim plan emoţiile celorlalţi participanţi (secundari) la epic, folosindu-se (pentru ieşirea dintr-o lume care nu era a ei) de emoţiile acestora prin utilizarea unor tertipuri magico-ludice, finitudinea ontologică a *corpului înfrânt/cucerit* versus *pierdut şi recuperat* nu ar fi deplină fără reliefarea felului în care se face această manipulare şi "ieşire" din lumea eroului. În acest context, trebuie (re)amintit episodul mitic al coborârii lui *Orfeu* în infern, coborâre care are ca fundament tocmai un asemenea aspect ludic, *terapeutic*, *viu* – **cântecul executat de acesta pentru a intra în Infern**.[50]

---

[46] **Nijloveanu** 1982: 94-95. Idem, la **Oprişan 2005**: I, 126; **Pop-Reteganul 1986**: 225-226.
[47] **Nijloveanu 1982**: 94. Idem, la **Haşdeu 2000**: 57; **Oprişan 2005**: I, 126-127.
[48] **Haşdeu 2000**: 57; **Marian 1986**: 305; **Nijloveanu 1982**: 94-95; **Oprişan 2005**: I, 126-127 etc.
[49] **Pop-Reteganul 1986**: 225.
[50] *[...]După ce a plâns-o destul în faţa cerului,* ***cântăreţul din Rhodope, hotărât să înduplece cu rugăminţi chiar împărăţia umbrelor, a îndrăznit să se coboare pe poarta Taenarului până la Styx****. Trecând printre mulţimile uşoare şi printre chipurile celor care au avut parte de morminte, a mers la Persephona şi la stăpânul care deţinea domniile triste ale umbrelor, unde, strunind coardele pentru cântec, astfel a grăit: "O, zeităţi ale lumii subpământene în care venim toţi cei ce suntem născuţi muritori, îngăduiţi, de se poate, să vorbesc adevărul, lăsând la o parte ocolişurile unei vorbiri meşteşugite. N-am venit aici ca să văd Tartarul cel întunecat, nici să leg monstrul cel cu trei capete şi cu şerpi ca ai Meduzei în jurul gâtului. Soţia mea este pricina acestui drum. O viperă călcată i-a trimis veninul în corp şi i-a curmat viaţa în floarea vârstei. Am voit să pot suporta şi*

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

Mi-am permis acest citat extins căci: adevărată "tautologie a deznădejdii", această permisiune a celor ce stăpâneau subpământul *va duce la încălcarea interdicţiei de a privi înapoi,* eroul pierzând-o definitiv pe soţia sa. În plus, ca o recunoaştere şi o re-proiectare a *ceea ce a fost posibil* în *ceea ce (inexorabil) va urma,* obiectivându-şi suferinţa (fizică) prin descărcarea catartică a sufletului (= în *moartea-ce-va-să-vie*), cântăreţul va ajunge la un nivel subtil al cântecului său: *[…]**Pe când tracul Orpheus cu astfel de cântece vrăjea pădurile, fiarele şi stâncile, care toate se ţineau după el**, iată că femeile din ţinuturile ciconilor, acoperite cu piei de fiare sălbatice şi cu piepturile încălzite de nebunia lui Bacchus, zăresc din vârful unei coline pe Orpheus, care îşi întovărăşea cântecele cu acorduri de liră.*[51] Că eroul trac dusese acţiunea sa *ludică* într-o anumită zonă a *terapeuticului*, ne-o demonstrează unul dintre pasajele anterioare morţii sale, pasaj care relevă această adevărată *forţă apotropaică* pe care o căpătase, prin sublimarea suferinţei, cântecul sau vorba sa: *[…]**Alta aruncă în el cu o piatră, dar aceasta este învinsă în aer de armonia glasului şi a lirei lui Orpheus şi cade la picioarele cântăreţului, ca şi cum i-ar cere iertare pentru o atât de nesocotită îndrăzneală**. Dar nebunia creşte, furia bacantelor nu mai are margini şi le conduce turbata Erinnys. **Toate loviturile lor ar fi fost îmblânzite de cântec, dar zgomotul enorm, produs de fluierele de Berecyntus, cornurile umflate, ţimbalele, baterile din palme şi strigătele numelui lui Bacchus, au acoperit cântecul lirei. Abia atunci pietrele s-au înroşit de sângele poetului, al cărui cântec nu se mai putea auzi.*[52]

Este de amintit aici, în acest context al *terapeuticii cântecului/cântatului*, şi interesantul basm al colecţiei E.D.O. Sevastos, *Povestea mamei*, basm în care eroina are acceptul unei fiinţe conotate mitofolcloric (*Întunericul*), de a merge la rai pentru recuperarea fiicei sale, moartă foarte tânără, **dacă îi cântă ceea ce îi cânta fiicei sale**! (*[…]Cică odată o femeie avea o fetiţă frumoasă de-i puneau nume şi i era dragă ca lumina ochilor, **de o culca în cântări şi o trezea în cântări, aşa de dulci şi de mângâioase, că steteau florile şi izvoarele să asculte, până şi păsărilor şi vântului cântecele ei le opreau calea.** Şi trăiau ca în raiul lui Dumnezeu. Dar moartea nu întreabă de eşti tânăr ori bătrân, de eşti bogat ori sarac, ci vine într-o zi şi ia sufletul fetiţei. Mama fuge după moarte s-o roage să-i deiei sufletul. **Vede Întunericul şi-l întreabă: -Nu cumva văzut-ai moartea cu sufletul fetiţei mele, încotro să fi apucat?***

---

*nu voi nega că am încercat. Amor a învins. Acest zeu e binecunoscut în lumea celor de sus. Nu ştiu dacă e şi aci, totuşi cred că se găseşti şi aci la locul său şi, dacă nu e mincinoasă vechea poveste cu răpirea, şi pe voi tot dragostea v-a unit. Vă conjur pe aceste locuri pline de groază, pe acest haos imens şi pe tăcerile marii împărăţii, desfaceţi destinele prea repede terminate ale Eurydicei. Toţi vă suntem datori vouă şi, dacă zăbovim puţin în viaţă, mai curând sau mai târziu spre acelaşi locaş pornim. Aci tindem toţi, aceasta este cea din urmă casă şi sub puterea voastră sunt cele mai îndelungate împărăţii ale neamului omenesc. Şi ea, după ce va ajunge la anii bătrâneţii, se va supune legilor voastre. Vă cer să-i daţi să se folosească de dreptul ei. Iar dacă destinele refuză această îngăduinţă pentru soţia mea, eu în nici un chip nu vreau să mă mai întorc. Bucuraţi-vă de moartea amândurora!". **Pe când el spunea aceste cuvinte şi mişca cu degetele coardele lirei după vorbe, sufletele palide îl plângeau. Tantalus nu mai încearcă să mai prindă unde înşelătoare. Roata lui Ixion se opri înmărmurită. Vulturii nu mai sfâşiară ficatul lui Tityos. Urmaşele lui Belus stătură lângă vasele lor şi tu, Sisif, ai şezut pe piatra ta. Se spune că atunci, pentru prima dată, genele Eumenidelor s-au umezit de lacrimi, învinse de cântec. Nici regeasca soţie, nici regele infernului nu pot respinge rugăminţile* **(Ovidius 1972**: X, 279-280).

[51] **Ibidem: XI,** 303.

[52] **Ibidem.**

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

–Ba ştiu, ţi-oi spune, dar cântă-mi mai întâi ce cântai fetiţei tale. Şi mama plângând cântă şi iar cântă, până ce Întunericul mulţămit îi arată calea.).[53]

Apetenţa acestor fiinţe feminine ne-pământene pentru *cântec* şi *joc,* este relevată şi de credinţele populare.[54] Astfel, după ce ne oferă mitul naşterii *Ielelor,*[55] tratatul de *Mitologie românească* al lui M. Olinescu face referire şi la acest aspect ludic atât de îndrăgit de aceste fiinţe feminine.[56] Dar, şi mai important pentru economia acestui aspect (= *al pierderii temporare* a acestei fiinţe feminine cu o altă *natură* decât cea imediat-carnală, vizibilă şi/sau accesibilă eroului), cu referire nu doar la "criza carnală" pe care o astfel de fiinţă o manifestă într-o lume străină sieşi, ci şi la modul ales pentru *a ieşi, a evada* din această lume a *materialului*, este unul dintre pasajele următoare celui citat supra, pe care, prin importanţa pe care o are, îmi permit a-l da în totalitate: *[…]Ele n-au trup de carne, ci sunt"nişte năluci în chip de femei tinere şi vesele". Numai puţini oameni le pot vedea, fără să pătească ceva. Aceştia sunt cei buni la suflet şi făcătorii de bine. Umblă uneori goale, alteori cu haine străverzii, cu zale pe piept şi clopoţei la picioare. Ele zboară prin văzduh înainte de miezul nopţii şi trec cântând din zale, din gură ori din clopoţei, pe deasupra caselor unde au de pedepsit pe cineva.* ***Cântarea lor este aşa de frumoasă, că nu se poate asemăna cu nici o cântare de pe pământ, chiar cu cea de privighetoare****. În nopţile cu lună, Ielele îşi aleg câte o livadă mare cu iarbă verde sau vreo poiană înrourată din vreun codru şi acolo joacă hore zvăpăiate, de iau minţile celor care privesc. Când vor să pedepsească vrun om care le-a făcut vreun rău, atunci Ielele se apropie de om,* ***îl încântă cu cântecele lor frumoase şi atât de dulci şi de legănate, încât îl adorm în visuri minunate***. ***Pe urmă joacă o horă-ndrăcită în jurul lui, blăstămându-l fiecare, cum îi vine la îndemână****: ori să i se lege limba, ori din minte să-şi sară, ori pocit să rămâie. Ielele fiind nişte năluci, par ca nişte fiinţe luminoase, aşa că de departe se văd ca nişte lumini aprinse ce zboară prin văzduh. Astfel, ele pot lesne înşela pe întârziatul înnoptat în căutarea unui sălaş de odihnit.* ***Puţinii dintre cei care au văzut jocul lor – fără să fie zăriţi de Iele, şi au scăpat astfel nepociţi, spun că-i minunat: mai întâi se-nşiră în rând şi apoi se-nvârtesc în fel şi fel de forme, învârtituri şi jocuri, de-ţi încântă ochii şi nu ştii pe care să o admiri mai mult***.[57]

Simbolizând "*forţele inconştiente ale dorinţei, metamorfozate în imagini seducătoare, a căror forţă de atracţie tinde să inhibe controlul de sine*",[58] aceste fiinţe feminine dintr-o altă lume decât

---

[53] **Sevastos 1990**: II, 7.
[54] **Şăineanu 2012**.
[55] *Ielele sunt nişte fecioare foarte frumoase şi care ar fi fetele lui Iraclie sau ale lui Rusalim împărat*", cele 9 fete ale împăratului "*fiind luate de împăratul Alexandru Machedon cu sine, ca să-i slujească*", pe care îl părăsesc după ce-i beau apa vie din plosca pe care acesta şi-o umpluse din fântâna cu apă vie, aflată în împărăţia lui Iraclie sau Rusalim împărat, "*toate aceste fete prefăcându-se în Iele sau Şoimane, umblând în trei părţi de lume, având fiecare ocupaţia ei. Trei iau vinele de la oamenii pe care îi pocesc, trei fac de dragoste şi de urât, iar cele mai mari se ocupă cu ursitul copiilor*" (**Olinescu 2001**: 324).
[56] *[…]Aceste 9 Şoimane sau Iele au fiecare lucrul lor şi nu se întâlnesc decât o dată pe an. Când se-ntâlnesc, de bucurie că s-au revăzut,* ***fac o horă îndrăcită şi joacă învârtindu-se ca nişte nebune****, cântând aşa: Hai, de n-ar fi lumea asta / leuştean şi hodolean/ avrămeasă, cârtineasă / usturoi de samurastră/ toată lumea-ar fi a noastră. Şi cel ce va călca mai întâi, unde au jucat Şoimanele, sau va bea apă din fântâna în care s-au scăldat sau va durmi sub nucul peste care au trecut şi nu va lăsa semn, adică o mică streamătă – câteva fire rupte din brâu sau din haină-, acela rămâne pocit. Cântecul pe care îl cântă ele, vine de acolo, că Ielele nu se pot apropia de locul unde se află leuştean, odolean, avrămeasă şi mai ales usturoi.* (**Ibidem)**.
[57] **Ibidem**, 325-326.
[58] **Chevalier, Gheerbrant 1995**: II, 18.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

cea *pământeană, materială*, par a fi percepute tot în liniile trasate de M. Olinescu şi acum, în perioadele moderne, după cum ne-o relevă materiale etnografice recente.[59]

Din toată această mitanaliză asupra *înfrângerii şi/sau cuceririi* unei fiinţe feminine dintr-o altă lume decât cea a eroului, două sunt aspectele care se cer relevate întru constituirea unei fenomenologii a *corpului* la nivelul basmului fantastic românesc:

1) Avându-şi "sursa de individuaţie" într-o altă lume decât universul imediat-material al eroului, aceste fiinţe feminine – *care îşi pierd identitatea ontică prin furarea atributelor divine* – sunt, literalmente, *nevoite să îşi recâştige libertatea* prin păcălirea sau manipularea psihologică a celor "responsabili" de încatenarea lor. Dacă la nivel epic această *re-câştigare a libertăţii* înseamnă "*optimizarea" discursului epic,*[60] la nivel hermeneutic această *pierdere temporară a corpului de neatins* pe care o suferă eroul, prin *necesitatea* re-găsirii, re-cuperării acestuia **valorizează efortul eroului**, ducând la sublimarea psihologic-caracteriologică a acestuia. Cu alte cuvinte, alegând să facă acea călătorie pentru recuperarea *zânei* plecate, eroul *este deja* sau *se iniţiază*, *convertind (aparenţa) pierderii în evidenţa câştigului,* finalul basmelor oferindu-ne, invariabil, aceeaşi "reţetă": regăsirea acestei fiinţe feminine şi încheierea cu *happy end* a aventurii sale.

2) Probabil tot acest eşafodaj epic (= momentul *furării atributelor divine* ale unei fiinţe ne-pământene, cu încatenarea ei aici, în universul material al eroului, apoi momentul *recuperării atributelor* şi ulterioara *călătorie* a eroului *într-o altă lume/dimensiune decât a sa* pentru recuperarea acestui *corp ne-comun,* deopotrivă *posibil de câştigat, pierdut* şi *posibil de recuperat*…), se constituie, la nivelul epicului tradiţional românesc, într-un "*cod simbolic*" *de reprezentare a Lumii* şi/sau de *raportare individuală la aceasta,* cum ne-o dovedesc, de altfel, spusele informatorilor intervievaţi de unii specialişti.**[61]**

Însă, la fel de evident îmi pare faptul că, fără aceste inserţii epice (= *furarea atributelor divine,* respectiv *pierderea temporară*, de către erou, a *corpului de neatins* al unei fiinţe *altfel*…), identitatea personală a eroului cred că nu se mai structura atât de pregnant; după cum şi "miza simbolică" a discursului epic din aceste basme (fără a putea vorbi, totuşi, de o listă de funcţii şi finalităţi *de atins* pentru satisfacerea gustului/nevoilor proprii ale auditorului/consumatorului de basm!), ar fi suferit o anumită "scădere" sau "atrofiere", (de)limitând, frivolizând şi/sau condamnând acest gen de literatură tradiţională la diluare şi uitare…

Referinţe bibliografice

Apuleius 1968 = Apuleius, L., *Măgarul de aur* (Trad. şi note de I. Teodorescu, Prefaţă de N.I.Niculiţă), Ed. Pentru Literatură, Bucureşti, 1968;

[59] Vezi, spre exemplu, **Csiszár 2012**: 117-118; **Făt 2003**: 686-690.

[60] Această "optimizare" are loc prin introducerea de noi elemente epice, posibilitatea şi/sau nevoia re-găsirii şi re-cuperării trupului pierdut însemnând îmbogăţirea efectivă a epicului (***călătoria într-o altă lume/dimensiune,*** de cele mai multe ori cu mijloace magice; ***confruntarea cu fiinţe teriomorfe***, ne-prezente în universul *cunoscut* al eroului; ***intrarea în contact şi/sau stabilirea unei relaţii intim-sufleteşti*** **cu** ***fiinţe iniţiate***, conotate mitofolcloric: *Sf. Petru, Sf. Vinere/Sâmbătă/Duminecă, Faurul Pământului, uriaşi* etc.).

[61] Vezi, pe larg, despre acest aspect, în **Bernea 1985**.

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

Barnes, Eicher 1992 = Barnes, R., Eicher, J.B. (eds.), *Dress and Gender: Making and Meaning*, Oxford, 1992;
Barber 1993 = Barber, Richard, *King Arthur. Hero and Legend* [*Regele Arthur. Erou şi Legendă*], Woodbridge, Routledge, 1993;
Bârlea 1966 = Bârlea, Ovidiu, *Antologie de proză populară epică*, vol. I-III, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966;
Bârlea 1976 = Bârlea, Ov., *Mică enciclopedie a poveştilor româneşti*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976;
Bernea 1985 = Bernea, E., *Cadre ale gândirii populare româneşti. Contribuţii la reprezentarea spaţiului, timpului şi cauzalităţii,* Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1985;
Bernea 1998 = Bernea, E., *Moartea şi înmormântarea în Gorjul de nord*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1998;
Boer et alii 1975 = Boer, D., Stănescu Arădanul, M.V., Cacoveanu, Şt., *Poveşti din Transilvania*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975;
Cătană 1984 = Cătană, G., *Basme, poveşti şi balade*, Ed. Facla, Timişoara, 1984;
Chevalier, Gheerbrant 1994 = Chevalier, J., Gheerbrant, A, *Dicţionar de simboluri*, I-III, Ed. Artemis, Bucureşti, 1994;
Chivu 1988 = Chivu, I., *Basmul cu Soarele şi Luna. Din basmele Spaţiului şi Timpului* (Antologie, prefaţă şi bibliografie de I. Chivu), Ed. Minerva, Bucureşti, 1988;
Cordwell, Schwarz 1979 = Cordwell, J.M., Schwarz, A. (editors), *The Fabrisc of Culture. The Anthropology of Clothing and Adornment*, Mouton, Haga, 1979;
Csiszár 2012 = Csiszár, Corina Isabella, *Personaje supranaturale feminine din Maramureş*, în *Memoria Ethnologica*, nr. 42-43 (ianuarie-iunie), 2012, pp. 117-121;
Evseev 1994 = Evseev, I., *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale*, Ed. Amarcord, Timişoara, 1994;
Făt 2003 = Făt, Parasca, *Fata Pădurii şi Omul Nopţii. Frumuşelele (III) – Legende mitologice din Maramureş (întâmplări, păţanii),* în *Memoria Ethnologica*, 6-7 (ianuarie-iunie), 2003, pp. 684-694;
Fundescu 2010 = Fundescu, I.C, *Basme, oraţii, păcălituri şi ghicitori*, în vol. *Basmele românilor*, IV, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2010 [1867], pp. 186-250;
Furtună 1973 = Furtună, Dumitru, *Izvodiri din bătrâni. Basme, legende, snoave, cântice bătrâneşti şi pluguşoare din Moldova,* Ed. Minerva, Bucureşti, [1912] 1973
Gennep 1998 = Gennep, A. van, *Riturile de trecere* (Trad. Lucia Berdan, Nora Vasilescu, Studiu introductiv – N. Constantinescu, Postfaţă – Lucia Berdan), Ed. Polirom, Iaşi, 1998;
Haşdeu 2000 = Haşdeu, B.P., *Literatură populară. Basme populare româneşti* (Ediţie îngrijită de Lia Stoica Vasilescu, Prefaţă de Ov. Bârlea), Ed. Grai şi Suflet – Cultura Naţională, Bucureşti, 2000;
Ispirescu 1988 = Ispirescu, P., *Legende sau Basmele românilor*, vol. I-II (Ed. îngrijită de Aristiţa Avramescu), Ed. Cartea românească, Bucureşti, [1882] 1988;
Marian 1986 = Marian, S.Fl., *Basme populare româneşti* (Ed. îngrijită şi prefaţă P. Leu), Ed. Minerva, Bucureşti, 1986;

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)

Nijloveanu 1982 = Nijloveanu, I., *Folclor din Oltenia şi Muntenia (VIII). Basme populare româneşti*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1982;
Nişcov 1996 = Nişcov, Viorica, *A fost de unde n-a fost. Basmul popular românesc. Excurs critic şi texte comentate*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996;
Olinescu 2001 = Olinescu, M., *Mitologie românească* (Ed. critică şi prefaţă de I. Oprişan), Ed. Saeculum I.O., Bucureşti, [1944] 2001;
Oprişan 2005-2006 = Oprişan, I., *Basme fantastice româneşti*, vol. I-XI, Ed. Vestala, Bucureşti, 2005-2006;
Ovidius 1972 = Ovidius, P., *Metamorfoze* (Studiu introductiv, traducere şi note – D. Popescu), Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1972;
Pop-Reteganul 1986 = Pop-Reteganul, I., *Poveşti ardeleneşti. Basme, legende, snoave, tradiţii şi povestiri* (Ed. îngrijită şi studiu introductiv de V. Netea), Ed. Minerva, Bucureşti, [1888] 1986;
Robea 1986 = Robea, M.M., *Folclor din Oltenia şi Muntenia (IX). Basme populare româneşti*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1986;
Sevastos 1990 = Sevastos, Elena, Didia Odorica, *Literatură populară,* vol. I-II (Ed. îngrijită şi Prefaţă de I. Ilişiu), Ed. Minerva, Bucureşti, 1990;
Şăineanu 1978 = Şăineanu, L., *Basmele române în comparaţiune cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor învecinate şi ale tuturor popoarelor romanice*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1978;
Şăineanu 2012 = Şăineanu, L., *Ielele sau zânele rele. Studii folclorice* (Ed. îngrijită şi studiu introductiv de I. Oprişan), Ed. Saeculum I.O., Bucureşti, 2012;
Şerb 1967 = Şerb, I., *Făt-Frumos cu părul de aur. Basme populare româneşti*, vol. I-II (Ediţie îngrijită de I. Şerb), Ed. pentru Literatură, Bucureşti, 1967;
Tarlo 1996 = Tarlo, E., *Clothing Matters: Dress and Identity in India*, The University Press, Chicago, 1996;
Vasiliu 1958 = Vasiliu, Al., *Poveşti,* Ed.Tineretului, Bucureşti, [1927] 1958.
Welters 1999 = Welters, Linda (ed.), *Folk Dress in Europe and Anatolia. Beliefs about protection and fertility*, Oxford International Publishers Ltd., 1999

BDD-A8134 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 04:12:20 UTC)